

Joanna Filaber

Uniwersytet WSB Merito we Wrocławiu

ORCID 0000-0002-3731-2679

joanna.filaber@wroclaw.merito.pl

Odnawialne źródła energii jako cel publiczny realizacji bezpieczeństwa energetycznego w RP, czyli postulat *de lege ferenda* dla polskich regulacji prawnych na tle prawa niemieckiego i prawa UE

Słowa kluczowe: odnawialne źródła energii, cel publiczny, bezpieczeństwo energetyczne, ochrona własności, wywłaszczenie, prawo niemieckie

Streszczenie. Artykuł podejmuje problem braku jednoznacznego uznania inwestycji w odnawialne źródła energii (OZE) za cel publiczny w polskim porządku prawnym oraz konsekwencji tego stanu rzeczy dla realizacji bezpieczeństwa energetycznego i ochrony prawa własności. Celem opracowania jest sformułowanie postulatu *de lege ferenda* dotyczącego uzupełnienia katalogu celów publicznych zawartego w art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami o inwestycje w OZE jako instrument realizacji strategicznych zadań państwa. Analiza ma charakter dogmatycznoprawny i obejmuje wykładnię konstytucyjnych standardów ochrony własności, regulacji ustawowych oraz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Uzupełniając zastosowano elementy analizy prawnoporównawczej, w ramach której niemiecki model ochrony własności i ustawowego uznania transformacji energetycznej za zadanie publiczne został wykorzystany jako punkt odniesienia normatywnego. W artykule wykazano, że brak systemowego uznania inwestycji w OZE za cel publiczny prowadzi do niespójności regulacyjnej oraz sprzyja stosowaniu rozwiązań nadzwyczajnych w postaci specustaw, co może paradoksalnie osłabiać konstytucyjną ochronę właścicieli nieruchomości. Uwzględniając zobowiązania wynikające z prawa Unii Europejskiej, w szczególności dyrektyw RED II i RED III, w artykule wskazano, że proponowana zmiana legislacyjna sprzyja realizacji bezpieczeństwa energetycznego przy jednoczesnym zachowaniu zasady proporcjonalności i słusznego odszkodowania.

Renewable Energy sources as the public objective of Energy security i.e. *de lege ferenda* proposal for Polish legal regulations in the context of German and EU law

Keywords: renewable energy sources, public objective, Energy security, protection of property rights, expropriation, German law

Summary. This paper addresses the issue of the lack of clear recognition of investments in renewable sources as a public objective in Polish legal system and the consequences of this *status quo* for energy security and protection of property rights. The purpose of this paper is to formulate *de lege ferenda* proposal concerning the supplementation of public objectives catalogue specified in Article 6 of Real Estate Management Act with investments in renewable Energy sources as an instrument for implementing strategic national tasks. The analysis is dogmatic and legal in nature

and encompasses the interpretation of constitutional standards of property protection, statutory regulations and the case law of the Constitutional Tribunal. Furthermore, the complementary elements of comparative legal analysis were used, with the German model of property protection and statutory recognition of the energy transition as a public task serving as a normative reference point. This paper presents that the lack of systemic recognition of investments in renewable Energy sources as public objective results in regulatory inconsistency and encourages the use of extraordinary measures in the form of special laws which may paradoxically weaken the constitutional protection of property owners. Taken into consideration the obligations which stem from the law of European Union, in particular directives RED II and RED III, the authoress notices that the proposed legislative change promotes the Energy security while maintaining the principles of proportionality and fair compensation.

1. Uwagi wprowadzające do tematyki bezpieczeństwa energetycznego RP i UE

Bezpieczeństwo energetyczne jest jednym z elementów bezpieczeństwa państwa warunkującym stabilny rozwój gospodarczy¹ i społeczny w RP². Bez wątpienia występujące negatywne zmiany klimatu i walka z tym zjawiskiem stanowi jedno z najpoważniejszych globalnych wyzwań, które dostrzega również Unia Europejska³. Dlatego też w realizacji tego celu niezbędny jest rozwój inwestycji w odnawialne źródła energii (OZE), które są dziś jednym z kluczowych instrumentów polityki zrównoważonego rozwoju, potwierdzając przy tym realizację założeń Europejskiego Zielonego Ładu⁴

¹ Nie ma już najmniejszej wątpliwości, że dalszy wzrost gospodarczy nie może opierać się na metodach ekstensywnych, a wyłącznie na metodach intensywnych, polegających na uzyskaniu efektu wzrostu przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów jego osiągnięcia, w tym przede wszystkim związanych z naturalnym środowiskiem i klimatem. Oczywiście koncepcja gospodarki regeneracyjnej wydaje się, jak na razie, bardziej futurystyczną wizją niż osiągalną rzeczywistością, ale już obecnie działania na rzecz tzw. Zielonego Ładu i dążenia do neutralności klimatycznej w pozyskiwaniu energii są powszechnie stosowane nie tylko w Europie; cyt. za J. Korczak, *Wprowadzenie. O pozytywnych i negatywnych skutkach wyzwań cywilizacyjnych dla współczesnej administracji publicznej*, [w:] *Administracja publiczna wobec nowych technologii. W kierunku neutralności klimatycznej*, XIV Krakowskie-Wrocławskie Spotkanie Naukowe Administratywistów, red. J. Korczak, Warszawa 2024, s. 14-15.

² Na marginesie warto wskazać, że cenne uwagi w kontekście bezpieczeństwa w ujęciu ograniczonych zasobów przy ekonomicznej chęci zysków zostały skonceptualizowane już w 1968 r. przez Garetta Hardina, który określił model tragedii wspólnych zasobów (ang. *tragedy of commons*), ukazujący pułapkę społeczną, w której indywidualny zysk jednego z członków społeczności prowadzi do strat społeczności jako całości (G. Hardin, *The Tragedy of the Commons*, „Science” 1968, nr 3859, s. 1243-1248), oraz prace innych przedstawicieli wskazanych w opracowaniu A. Chrisidu-Budnik, *Zielona transformacja energetyczna w optyce tragedii wspólnych zasobów*, [w:] *Administracja publiczna...*, s. 19-35.

³ Zob. szerzej H. Banaszek, *Fit for 55 – rewizja unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) w ramach Europejskiego Zielonego Ładu*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022, nr 2, s. 23 i n.

⁴ Komunikat z dnia 11.12.2019 r. Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejski Zielony Ład, COM(2019) 640 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=COM:2019:640:FIN> [data dostępu: 30.10.2025].

i pakietu „Fit for 55”⁵, których priorytetem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r.⁶

O ile transformacja energetyczna, stanowiąc obecnie jeden z kluczowych procesów cywilizacyjnych, wpływa na gospodarkę i środowisko naturalne, to również odgrywa istotne znaczenia na sposób rozumienia bezpieczeństwa publicznego i w jego ramach bezpieczeństwa energetycznego. I tak bezpieczeństwo energetyczne, definiowane przez ustawodawcę w art. 3 pkt 16 ustawy Prawo energetyczne⁷ jako „stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska”, jest jednym z kluczowych elementów bezpieczeństwa państwa. Zatem jego zapewnienie należy do podstawowych zadań państwa i ma charakter strategiczny⁸, będąc przy tym niezbędnym warunkiem suwerenności ekonomicznej i stabilności systemu politycznego RP⁹.

Należy jednak pamiętać, że choć znaczenie bezpieczeństwa energetycznego w polskim prawie publicznym wynika z jego powiązania z podstawowymi funkcjami państwa, to sama Konstytucja RP¹⁰ nie zawiera *expressis verbis* pojęcia „bezpieczeństwa energetycznego”. Mimo tego Ustrojodawca w art. 5 (zasada zrównoważonego rozwoju) oraz art. 21 i art. 64 (ochrona własności) tworzy jednak ramy interpretacyjne, które pozwalają uznać zapewnienie stabilnych dostaw energii za zadanie publiczne o charakterze strategicznym¹¹.

⁵ Dokument „Fit for 55” to pakiet legislacyjny Komisji Europejskiej sporządzony w Brukseli 14.07.2021 r. i opublikowany w formie Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: „Gotowi na 55”: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej, COM(2021) 550 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0550> [data dostępu: 30.10.2025].

⁶ *Nota bene* cel neutralności klimatycznej do 2050 r. oznacza zrównoważenie emisji gazów cieplarnianych z ich pochłanianiem, tak aby bilans netto wynosił zero. Celem UE jest ograniczenie globalnego ocieplenia, ochrona zdrowia i środowiska, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz wzmocnienie konkurencyjności gospodarki poprzez rozwój czystych technologii. Osiągnięcie neutralności do 2050 r. ma zapobiec katastrofalnym skutkom zmian klimatu, stworzyć miliony miejsc pracy w sektorze zielonej gospodarki i zmniejszyć zależność od importu paliw kopalnych. To także fundament Europejskiego Zielonego Ładu i warunek realizacji zobowiązań wynikających z Porozumienia paryskiego do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku 9.05.1992 r., przyjętej w Paryżu 12.12.2015 r., Dz.U. z 2017 r. poz. 36.

⁷ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, Dz.U. z 2024 r. poz. 266, art. 3 pkt 16.

⁸ A. Beroud, *Bezpieczeństwo energetyczne RR: stagnacja czy rozwój? Uwarunkowania prawne, polityczne, ekonomiczne*, Kraków 2024, s. 15.

⁹ *Bezpieczeństwo energetyczne. Koncepcje, wyzwania, interesy*, red. J. Gryz, A. Podraza, M. Ruszel, Warszawa 2022, s. 23.

¹⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm. – dalej jako: Konstytucja RP.

¹¹ P. Soroka, *Bezpieczeństwo energetyczne: między teorią a praktyką*, Warszawa 2015, s. 41.

Koncentrując się na samym rozwoju infrastruktury OZE, należy podkreślić, że kluczowe jest zapewnienie odpowiedniej przestrzeni inwestycyjnej. Za spełnieniem zaś wymogu przestrzennego niejednokrotnie dojść musi do koniecznej ingerencji w sferę prawa własności, czyli do stosowania m.in. instytucji wywłaszczenia¹². Nie można pomijać przy tym konieczności redefinicji relacji pomiędzy konstytucyjnie chronionym prawem własności a obowiązkiem władzy publicznej do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Tym samym transformacja energetyczna staje się procesem nie tylko technologicznym, ale przede wszystkim prawnym, wymagającym takiego działania ze strony RP, aby równoważyć interes publiczny i prywatny w sposób zapewniający efektywność działań samego państwa, jak i ochronę jednostki przed nadmiernym przymusem. Analiza tej relacji wymaga spojrzenia wielopoziomowego, tj. od norm konstytucyjnych (art. 5, art. 21 i art. 64 Konstytucji RP) po regulacje ustawowe, w tym m.in. regulacje ustawy o gospodarce nieruchomościami¹³, co Autorka spróbuje przedstawić w wymiarze ogólnym w punkcie 4 przedmiotowego artykułu.

2. Niemiecki model ochrony własności i uznanie OZE za cel publiczny

Odnosząc się do niemieckiej Ustawy Zasadniczej (Grundgesetz – dalej jako GG)¹⁴, należy wskazać, że art. 14 GG gwarantuje ochronę własności oraz prawo dziedziczenia i wprowadza jednocześnie zasadę społecznej funkcji własności (*Eigentum verpflichtet. Sein Gebrauch soll zugleich dem Wohle der Allgemeinheit dienen*)¹⁵. Zasada ta w rozumieniu niemieckiego prawa oznacza, że korzystanie z prawa własności musi uwzględniać interes publiczny, co stanowi tym samym podstawę dla proporcjonalnych ograniczeń i wywłaszczeń¹⁶. Zatem w prawie niemieckim wywłaszczenie

¹² Pozostawiając na marginesie w tym opracowaniu zasadnicze pytanie o granice dopuszczalności takich działań oraz o ich zgodność z zasadą proporcjonalności, która w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznawana jest za podstawowy miernik legalności ingerencji w prawo własności, gdyż jest to tematem odrębnego opracowania Autorki.

¹³ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz.U. z 2024 r. poz. 1145 ze zm.

¹⁴ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23.05.1949 (BGBl. S. 1), Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r., ostatnia zmiana z dnia 22 marca 2025 r., BGBl I s. 94, https://dejure.org/BGBl/2025/BGBl_I_S_94 [data dostępu: 30.10.2025].

¹⁵ Art. 14 Abs. 2, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, Gesetze im Internet, https://dejure.org/BGBl/2025/BGBl_I_S_94 [data dostępu: 30.10.2025].

¹⁶ Art. 14 (2) Ustawy Zasadniczej RFN: Własność zobowiązuje. Korzystanie z własności powinno zarazem służyć dobru ogółu. (3) Wywłaszczenie jest dopuszczalne tylko dla dobra ogółu. Może ono nastąpić jedynie przez ustawę lub na podstawie ustawy, która określa rodzaj i rozmiar odszkodowania. Odszkodowanie ustalane jest na podstawie sprawiedliwej oceny interesów ogółu oraz osób zainteresowanych. W sprawach sporów o wysokość odszkodowania przysługuje droga prawna przed sądami powszechnymi.

jest dopuszczalne wyłącznie dla dobra ogółu (*zum Wohle der Allgemeinheit*), na podstawie ustawy i z zapewnieniem odszkodowania ustalanego w drodze sprawiedliwego wyważenia interesów (*gerechter Abwägung der Interessen*)¹⁷.

W świetle poglądów niemieckiej nauki prawa, w kontekście komentarzy do art. 14 GG, istotne staje się zdefiniowanie własności, która w ujęciu konstytucyjnym jest normatywnie ukształtowana i podlega społecznej funkcji (*Sozialbindung*), co odróżnia ją od absolutnego prawa własności w regulacjach prawa cywilnego¹⁸. Dlatego też koncepcja obowiązku własności (*Sozialpflichtigkeit des Eigentums*) jest kluczowa dla niemieckiego modelu, gdyż uzasadnia ograniczenia prawa własności w imię interesu publicznego¹⁹.

Warto zaznaczyć, że również w świetle orzecznictwa Niemiecki Trybunał Konstytucyjny (Bundesverfassungsgericht – BVerfG) podkreśla, iż prawo własności nie jest absolutne, lecz wynikające z norm prawnych (*normgeprägt*), czyli kształtowane przez ustawodawcę w granicach norm konstytucyjnych – Ustawy Zasadniczej²⁰. Ograniczenia mogą przybrać formę określonej treści i granic prawa (*Inhalts- und Schrankenbestimmungen*) lub wywłaszczenia (*Enteignung*), przy czym to drugie wymaga szczególnej podstawy ustawowej i odszkodowania²¹. Ważne miejsce zajmuje również orzeczenie (*Nassauskiesungsentscheidung*) (BVerfGE 58, 300), w którym to Trybunał podkreślił, że granice prawa własności muszą być określane przez ustawodawcę w celu realizacji dobra wspólnego, ale zawsze przy zachowaniu proporcjonalności²².

Odnosząc się jeszcze do tematyki odszkodowania, należy wskazać, że Niemiecki Trybunał Konstytucyjny przyjmuje jednoznacznie, iż wywłaszczenie jest związane z odszkodowaniem jedynie wtedy, gdy zostało to przewidziane wyraźnie przez ustawę o wywłaszczeniach (*Enteignungsgesetz*). Jeżeli jednak przedmiotowa ustawa nie przewiduje odszkodowania, to wywłaszczenie należy uznać za akt niezgodny

¹⁷ C. Bumke, A. Voßkuhle, *German Constitutional Law*, Oxford 2019, Art. 14 Abs. 3.

¹⁸ M.A. Blok, *Art. 14 GG – Eigentum und Erbrecht (Kommentar)*, opinioiuris.de [data dostępu: 9.11.2025], 2025, s. 3-5.

¹⁹ Eekhoff J., *Soziale Sicherheit durch Eigentum Abwägung zwischen Eigentumsschutz und Sozialpflichtigkeit*, [w:] *Eigentum. Bibliothek des Eigentums*, ed. O. Depenheuer, vol. 2, Berlin, Heidelberg 2005, https://doi.org/10.1007/3-540-26926-6_7, https://link.springer.com/chapter/10.1007/3-540-26926-6_7#citeas [data dostępu: 9.11.2025]; H. Brunkhorst, *Privateigentum, Verdinglichungskritik und die Vergesellschaftung der Produktionsmittel*, „Deutsche Zeitschrift für Philosophie” 2014, nr 3, vol. 62, s. 487-509, <https://doi.org/10.1515/dzph-2014-0033> [data dostępu: 9.11.2025]; A. Kröls, *Freiheit – Gleichheit – Eigentum – Sozialstaat = Kapitalismus: Streitschrift gegen den linken Verfassungsidealismus*, „Zeitschrift für kritische Sozialtheorie und Philosophie” 2016, vol. 3, no. 1, s. 209-241, <https://doi.org/10.1515/zksp-2016-0011>, <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/zksp-2016-0011/html> [data dostępu: 9.11.2025].

²⁰ BVerfGE 24, 367.

²¹ Zob. m.in. C. Bumke, A. Voßkuhle, *op. cit.*

²² BVerfGE 58, 300.

z normami w randze konstytucji, czyli niezgodny z Ustawą Zasadniczą. Jeżeli korzystanie z własności jest w jakiś sposób ograniczone (ograniczenia prawne), to należy przyjąć, że zasadniczo naruszenie własności nie będzie skutkować odpowiedzialnością odszkodowawczą. Inne naruszenia własności mogą uzasadniać roszczenia odszkodowawcze jedynie wtedy, gdy obywatel w drodze ochrony prawnej podjął wszystkie konieczne środki prawne, aby zapobiec naruszeniu prawa. Dlatego też w tym znaczeniu art. 14 Ustawy Zasadniczej nie może stanowić podstawy do roszczeń odszkodowawczych²³.

Istotne znaczenie prawne należy przypisać również normom prawnym ustawy o zaopatrzeniu w energię elektryczną i gaz (*Energiewirtschaftsgesetz* (EnWG)), które wprost wskazują na uznanie w Niemczech OZE za element bezpieczeństwa państwa. W szczególności należy wskazać na postanowienie § 1 ust. 1 i 2 EnWG²⁴, które określa cele niemieckiej polityki energetycznej w następujący sposób: jak najbardziej możliwie bezpieczne, cenowo korzystne, przyjazne dla konsumenta, efektywne, przyjazne dla środowiska, neutralne odnośnie do CO₂, związane sieciovio zaopatrzenie ogółu (*eine möglichst sichere, preisgünstige, verbraucherfreundliche, effiziente, umweltverträgliche und treibhausgasneutrale leitungsgebundene Versorgung der Allgemeinheit*), oparte na rosnącym udziale odnawialnych źródeł energii²⁵. Z powyższej analizy wynika, że przepisy niemieckiego prawa dają podstawę do rozwoju OZE, magazynów energii i cyfryzacji sieci jako zadania publicznego, służąc tym samym bezpieczeństwu energetycznemu Niemiec²⁶. W tym samym kierunku niemiecka doktryna prawa publicznego podkreśla, że EnWG nadaje inwestycjom w OZE status strategiczny, umożliwiając stosowanie instrumentów ingerencji w prawo własności w celu realizacji transformacji energetycznej²⁷.

Podsumowując regulacje prawa niemieckiego i dokonując próby oceny, należy zauważyć, że niemieckie regulacje prawne łączą mechanizmy proporcjonalności i kontroli, zatem zachodzi tu połączenie szerokiej definicji dobra wspólnego z silnymi gwarancjami proceduralnymi. Tym samym niemieckie wyłączenie wymaga wydania ustawy przy pełnym zapewnieniu słusznego odszkodowania i dostępu do drogi sądowej (Art. 14 ust. 3 GG)²⁸. BVerfG w orzecznictwie konsekwentnie akcentuje, że ingerencja w prawo własności musi być proporcjonalna i nie może prowa-

²³ J. Lege, *Art. 14 GG für Fortgeschrittene 45 Fragen zum Eigentum, die Sie nicht überall finden. Unter besonderer Berücksichtigung des Baurechts*, „Zeitschrift für das Juristische Studium” 2012, nr 1, s. 44 i n., https://www.zjs-online.com/dat/artikel/2012_1_517.pdf [data dostępu: 9.11.2025].

²⁴ Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung, BGBl I 2005, 1970, Ustawa o zaopatrzeniu w energię elektryczną i gaz, ostatnia zmiana z 21.02.2025, BGBl 2025 I nr 5, BGBl. 2025 I Nr. 51, <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Gesetze/Energie/EnWG.html> [data dostępu: 10.11.2025], <https://www.buzer.de/EnWG.htm> [data dostępu: 10.11.2025].

²⁵ *Energiewirtschaftsgesetz* (EnWG), § 1 Abs. 1, BGBl. I 2005, zuletzt geändert 2025.

²⁶ *Ibidem*, § 1 Abs. 2.

²⁷ M. Schmidt, *Kommentar zum EnWG*, München 2024, s. 45-52.

²⁸ Grundgesetz, Art. 14 Abs. 3

dział do pozbawienia istoty prawa²⁹. W praktyce oznacza to, że nawet w przypadku strategicznych inwestycji energetycznych właściciel ma zagwarantowane prawo do kontroli sądowej i odszkodowania. Konstatując ten element rozważań, należy całościowo podkreślić, że niemieckie prawo dotyczące inwestycji w OZE opiera się na dwóch filarach, tj. na konstytucyjnej zasadzie społecznej funkcji własności oraz ustawowym uznaniu transformacji energetycznej za zadanie publiczne. Dzięki temu rozwój OZE jest traktowany w Niemczech jako element bezpieczeństwa państwa, co pozwala na stosowanie wyłączeń w sposób zgodny z zasadą proporcjonalności i z pełnymi gwarancjami ochrony praw jednostki. W porównaniu z Polską (o czym szerzej w kolejnym punkcie), gdzie brak jednoznacznego uznania OZE za cel publiczny prowadzi do konieczności stosowania specustaw, czyli uchwalania często nowych uregulowań prawnych *ad hoc*, niemiecki system prawny cechuje się większą spójnością i przewidywalnością.

3. Polskie regulacje (Konstytucja RP, art. 6 u.g.n. i specustawy)

Wyłączenie w polskim systemie prawnym jest instytucją wyjątkową i dopuszczalną wyłącznie w granicach określonych przez Konstytucję RP. Stosownie do brzmienia art. 21 ust. 2 Konstytucji RP wyłączenie jest dopuszczalne jedynie na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem. W powiązaniu z art. 64 ust. 3 Konstytucji RP, który przewiduje możliwość ograniczenia prawa własności tylko w drodze ustawy i z poszanowaniem istoty tego prawa, oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP wprowadzającym zasadę proporcjonalności, co zatem tworzy razem polski konstytucyjny model ochrony własności, w którym ingerencja państwa musi być uzasadniona dobrem wspólnym i proporcjonalna do celu.

Polska nauka prawa podkreśla przy tym, że „cel publiczny” w rozumieniu Konstytucji RP ma charakter ponadjednostkowy i musi służyć realizacji zadań państwa lub samorządu, a nie interesom prywatnym³⁰. Tym samym wyłączenie jest środkiem ostatecznym, stosowanym w sytuacji gdy realizacja celu publicznego nie jest możliwa w inny sposób³¹.

Przechodząc do analizy art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami (dalej jako art. 6 u.g.n.), który zawiera katalog celów publicznych, należy wskazać, że obejmują one m.in. budowę dróg, linii kolejowych, sieci przesyłowych, obiektów użyteczności publicznej oraz urządzeń wodnych. W ostatnich latach ustawodawca wprowadził do niego nowe inwestycje energetyczne, np. morskie farmy

²⁹ BVerfGE 143, 246 (323); por. H. Adamski, *Eigentum verpflichtet? Skizzen zu den Artikeln 14 und 15 Grundgesetz*, „Gesellschaft. Wirtschaft. Politik“ 2019, nr 3, s. 425, <https://shop.budrich.de/wp-content/uploads/2024/08/16-5875-2019-3.pdf> [data dostępu: 10.11.2025].

³⁰ M. Szalewska, *Wyłączenie nieruchomości*, Toruń 2005, s. 125.

³¹ *Ibidem*, s. 127.

wiatrowe (pkt 4a) i elektrownie szczytowo-pompowe (pkt 4b), jednak nadal brak jest ogólnej kategorii obejmującej takie instalacje OZE jak farmy fotowoltaiczne czy lądowe farmy wiatrowe. Zatem w warunkach polskich regulacji prawnych „brak jest jednoznacznego uznania OZE za cel publiczny, co prowadzi do rozbieżności interpretacyjnych i konieczności stosowania specustaw”³².

Odnosząc się do wyroków Trybunału Konstytucyjnego, można wskazać chociażby wyrok z 13 marca 2014 r. (P 38/11), w którym TK wskazał, że „cel publiczny” musi być rozumiany w sposób ścisły, a wyłączenie nie może służyć realizacji interesów prywatnych, nawet jeśli są one zbieżne z interesem publicznym³³. Należy więc finalnie podkreślić, że katalog celów publicznych określony w ustawie o gospodarce nieruchomościami musi być zawsze interpretowany ściśle, a każda ingerencja w prawo własności wymaga kontroli proporcjonalności³⁴. Jednocześnie należy pamiętać, co podkreślił Trybunał w wyroku z dnia 30 czerwca 2021 r. sygn. SK 37/19, że niezrealizowanie celu publicznego w określonym czasie rodzi obowiązek zwrotu nieruchomości³⁵.

Brak systemowego uznania w Polsce OZE za cel publiczny w art. 6 u.g.n. i innych aktach prawnych spowodował rozwój specustaw, które wprowadzają uproszczone procedury wyłączeniowe. Najważniejsza z nich, tzw. specustawa drogowa³⁶, umożliwia wydanie decyzji administracyjnej z rygorem natychmiastowej wykonalności, co znacząco skraca czas realizacji inwestycji³⁷. Podobne mechanizmy przewiduje specustawa przesyłowa³⁸ dotycząca budowy sieci elektroenergetycznych oraz specustawa biogazowa³⁹, która ułatwia lokalizację instalacji biogazowych w RP⁴⁰. Choć rozwiązania wymienionych specustaw przyspieszają proces inwe-

³² Pogląd Autorki jest w pełni zgodny z poglądami podnoszonymi w doktrynie prawa przez chociażby M. Wolanin, *Wyłączenie nieruchomości. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2023, s. 33-49; zob. też M. Szydło, *Planowanie w gospodarce energetycznej na obszarze gminy*, „Samorząd Terytorialny” 2004, nr 5, s. 50-66; A. Szafranski, *Prawo energetyczne. Wartości i instrumenty ich realizacji*, Warszawa 2014; M. Rudnicki, P. Zacharczuk, *Instalacje odnawialnego źródła wykorzystujące hydroenergię w ujęciu projektowanych unormowań prawnych*, [w:] *Nowe prawo energetyczne*, red. M. Rudnicki, K. Sobieraj, Lublin 2013 i wskazana tam literatura przedmiotu.

³³ Wyrok TK z 13 marca 2014 r., sygn. P 38/11, Dz.U. z 2014 r. poz. 376.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Wyrok TK z 30.06. 2021 r., sygn. SK 37/19, Dz.U. z 2021 r. poz. 1228.

³⁶ Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 311.

³⁷ M. Wolanin, *Ustawa o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 58-62.

³⁸ Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r., o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych, t.j. Dz.U. z 2024 r. poza. 1199.

³⁹ Ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1597 ze zm.

⁴⁰ M. Rokosz, *Specustawa biogazowa a bezpieczeństwo energetyczne*, „Prawo i Klimat” 2023, nr 3, s. 39-55.

styczny, kwestią dyskusyjną jest brak spójności systemowej i ryzyko nadużyć, wynikające z obchodzenia zasad ogólnych prawa wyłączeniowego.

Podsumowując regulacje obecnego prawa w RP i dokonując próby oceny, należy wskazać, że polski model wyłączenia oparty na Konstytucji RP i art. 6 u.g.n. zapewnia silną ochronę prawa własności, jednak w kontekście transformacji energetycznej ujawnia niedostosowanie do nowych realiów społeczno-gospodarczych. W warunkach prawnego braku jednoznacznego uznania inwestycji w OZE za cel publiczny dochodzi w RP do stosowania specustaw, co osłabia przejrzystość systemu i może budzić wątpliwości konstytucyjne. W świetle zobowiązań wynikających z prawa UE (m.in. dyrektywy RED II i RED III)⁴¹ oraz doświadczeń państw europejskich jak np. Niemcy, konieczna wydaje się nowelizacja art. 6 u.g.n., która wprowadziłaby ogólną kategorię obejmującą instalacje OZE przy jednoczesnym zachowaniu mechanizmów ochrony właścicieli.

4. Prawo UE – RED II i RED III jako fundament transformacji energetycznej

Odnosząc się do regulacji UE, należy przywołać regulacje z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 (RED II), które ustanowiły ramy prawne dla rozwoju OZE w państwach członkowskich⁴². I tak w art. 3 dyrektywy RED II określono wiążący cel udziału energii odnawialnej w końcowym zużyciu energii brutto na poziomie co najmniej 32% do 2030 r.⁴³ Dyrektywa RED II wprowadziła także obowiązek uproszczenia procedur administracyjnych dla inwestycji w OZE oraz zasadę priorytetu OZE w planowaniu sieci⁴⁴.

Celem przyspieszenia procedur w UE i powstawania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE została uchwalona Dyrektywa (UE) 2023/2413⁴⁵, która wprowadziła m.in. koncepcję „go-to areas”, czyli obszarów przyspieszonego rozwoju OZE, w których procedury wydawania pozwoleń mają być skrócone do maksymalnie 12 miesięcy⁴⁶. Ponadto w dyrektywie RED III rozwój OZE został uznany za nadrzędny interes publiczny w UE, co ma kluczowe znaczenie dla interpretacji krajowych regulacji dotyczących wyłączenia⁴⁷.

⁴¹ Szerzej w kolejnym punkcie opracowania.

⁴² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. (RED II), Dz.U. UE L 328/82 – dalej jako dyrektywa RED II.

⁴³ Art. 3 dyrektywa RED II.

⁴⁴ Art. 15-17 dyrektywa RED II.

⁴⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2413 z dnia 18 października 2023 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2018/2001, rozporządzenie (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylająca dyrektywę Rady (UE) 2015/652, Dz.U. UE L 2023/2413 – dalej jako dyrektywa RED III.

⁴⁶ Art. 16 dyrektywa RED III.

⁴⁷ Dyrektywa RED III, motyw 45, s. 12/77.

O ile prawo unijne nie reguluje bezpośrednio wyłączeń, o tyle poprzez uznanie OZE za nadrzędny interes publiczny wymusza harmonizację prawa krajowego z celami transformacji energetycznej. Dlatego też implementacja dyrektywy RED II i dyrektywy RED III wymaga redefinicji pojęcia celu publicznego w polskim prawie⁴⁸. Brak takiej zmiany może prowadzić do opóźnień w realizacji inwestycji i ryzyka naruszenia zobowiązań traktatowych⁴⁹.

Podsumowując finalnie kontekst prawa UE, należy wskazać, że dyrektywy RED II i RED III ustanawiają jasne ramy prawne, w których rozwój OZE jest traktowany jako nadrzędny interes publiczny. Wymóg uproszczenia procedur i wyznaczania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE stawia przed państwami członkowskimi obowiązek dostosowania krajowych regulacji, w tym przepisów dotyczących wyłączenia. Dla polskiego systemu prawnego oznacza to konieczność nowelizacji art. 6 u.g.n., aby jednoznacznie uznać inwestycje w OZE za cel publiczny w RP.

5. Argumenty przemawiające za uznaniem inwestycji w OZE za cel publiczny

Sformułowanie w artykule postulatu *de lege ferenda* dotyczącego uzupełnienia katalogu celów publicznych zawartego w art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami o inwestycje w odnawialne źródła energii wymaga nie tylko wskazania jego normatywnych podstaw, lecz również odniesienia się do argumentów przemawiających przeciwko takiej zmianie. Ze względu na wyjątkowy charakter ingerencji w prawo własności, jaką stanowi wyłączenie, konieczne jest przeprowadzenie ważenia interesów publicznych i prywatnych w świetle konstytucyjnych standardów ochrony własności, wynikających w szczególności z art. 21 ust. 2, art. 64 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Po pierwsze, uznanie inwestycji w OZE za cel publiczny w RP znajduje uzasadnienie w ich funkcjonalnym powiązaniu z realizacją bezpieczeństwa energetycznego państwa. Zapewnienie stabilnych, dostępnych i zrównoważonych dostaw energii stanowi przecież jeden z podstawowych warunków wykonywania przez państwo jego funkcji publicznych, co znajduje potwierdzenie w przepisach prawa energetycznego, definiujących bezpieczeństwo energetyczne jako stan umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania na energię przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska⁵⁰, jak i w zobowiązaniach wynikających

⁴⁸ M. Ruszel, *Bezpieczeństwo energetyczne Polski i Europy. Uwarunkowania – wyzwania – innowacje*, Rzeszów 2019, s. 57.

⁴⁹ Zob. Komisja Europejska, *State of the Energy Union Report 2023*, Bruksela 2023, s. 12-18.

⁵⁰ Zgodnie z treścią definicji legalnej pojęcia bezpieczeństwo energetyczne zawartą w art. 3 pkt 16 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 266 ze zm.

z prawa Unii Europejskiej, w szczególności Europejskiego Zielonego Ładu oraz pakietu „Fit for 55”.

Po drugie, brak jednoznacznego uznania inwestycji w OZE za cel publiczny w prawie polskim prowadzi do niespójności systemowej i rozwoju rozwiązań nadzwyczajnych w postaci specustaw. W praktyce oznacza to stosowanie uproszczonych procedur wywłaszczeniowych, często z rygorem natychmiastowej wykonalności decyzji administracyjnych, co paradoksalnie może osłabiać ochronę właścicieli nieruchomości⁵¹. Jak wskazuje doktryna prawa administracyjnego, mnożenie⁵² regulacji szczególnych osłabia przejrzystość systemu oraz prowadzi do obchodzenia konstytucyjnych gwarancji związanych z klasycznym modelem wywłaszczenia⁵³. W tym sensie systemowe włączenie OZE do katalogu celów publicznych sprzyjałoby wzmocnieniu ochrony własności poprzez stosowanie ogólnych zasad wywłaszczenia, w tym kontroli proporcjonalności oraz zasady słusznego odszkodowania, poddanych pełnej kontroli sądowej.

Po trzecie, istotnym argumentem za proponowaną zmianą legislacyjną są zobowiązania wynikające z prawa Unii Europejskiej, w szczególności dyrektyw RED II i RED III, które wprost kwalifikują rozwój odnawialnych źródeł energii jako nadrzędny interes publiczny oraz nakładają na państwa członkowskie obowiązek uproszczenia procedur inwestycyjnych w tym obszarze⁵⁴. Brak dostosowania krajowego pojęcia celu publicznego do tych regulacji może prowadzić do opóźnień w realizacji inwestycji oraz ryzyka naruszenia zobowiązań traktatowych przez Rzeczpospolitą Polską, co znajduje potwierdzenie w raportach Komisji Europejskiej dotyczących stanu unii energetycznej⁵⁵.

W doktrynie podnoszone są jednak argumenty przeciwko uznaniu inwestycji w OZE za cel publiczny, wskazujące przede wszystkim na ryzyko nadmiernej ingerencji w prawo własności oraz możliwość instrumentalnego wykorzystania tej instytucji przez podmioty prywatne⁵⁶. Argumenty te wymagają jednak krytycznej oceny. Po pierwsze, fakt realizacji inwestycji przez podmioty prywatne nie przesądza

⁵¹ M. Wolanin, *Ustawa...*, s. 58–62.

⁵² W kontekście nadregulacji i inflacji prawa w zakresie lokowania inwestycji w sferze OZE zob. przede wszystkim M. Szyrski, *Rola samorządu terytorialnego w rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Analiza administracyjnoprawna*, Warszawa 2017, s. 160–166 oraz *idem*, *Prawo administracyjne jako regulator dóbr chronionych – głos w dyskusji w sprawie problemu racjonalności w stosowaniu prawa*, [w:] *Dobra chronione w prawie administracyjnym*, red. Z. Duniewska, Łódź 2014.

⁵³ Tak też J. Człowiekowska, *W kierunku neutralności klimatycznej? Dylematy planowania i zagospodarowania przestrzennego*, [w:] *Administracja publiczna...*, s. 176–194.

⁵⁴ Dyrektywa RED II i dyrektywa RED III.

⁵⁵ Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions State of the Energy Union Report 2025, COM (2025) 667, final, Bruksela, z dnia 6.11.2025 r., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0667&qid=1762869324977> [data dostępu: 14.11.2025].

⁵⁶ M. Szalewski, *op. cit.*; A. Beroud, *op. cit.*

o ich prywatnym charakterze, jeżeli służą one realizacji interesu publicznego, co jednoznacznie wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego⁵⁷. Po drugie, uznanie OZE za cel publiczny nie oznacza automatycznej dopuszczalności wyłączenia, lecz jedynie otwiera możliwość jego zastosowania przy spełnieniu wszystkich konstytucyjnych przesłanek, w szczególności zasady proporcjonalności, subsydiarności ingerencji oraz zapewnienia słusznego odszkodowania⁵⁸.

6. Uwagi końcowe, czyli propozycja nowelizacji art. 6 u.g.n. i dodanie pkt. 4c

Współczesna mnogość wyzwań, od kryzysów energetycznych, przez wojnę w Ukrainie, aż do zobowiązań wynikających z prawa UE, unaocznili bezspornie konieczność przyspieszenia transformacji energetycznej i zwiększenia udziału inwestycji w OZE dla bezpieczeństwa energetycznego⁵⁹. Dlatego też Unia Europejska kontynuuje budowę silnej unii energetycznej⁶⁰, aby obniżyć koszty energii, zwiększyć bezpieczeństwo dostaw i przyspieszyć transformację w kierunku neutralności klimatycznej, co w pełni potwierdzają dokumenty Komisji Europejskiej, jak chociażby ostatni „Raport o stanie unii energetycznej” z 6 listopada 2025 r., będący 10. sprawozdaniem w tym obszarze⁶¹.

⁵⁷ Wyrok TK z 13.03.2014 r., sygn. akt P 38/11, Dz.U. poz. 376; wyrok TK z 12.12.2017 r., SK 39/15, OTK-A 2017, nr 86; wyrok TK z 30.06.2021 r., sygn. akt SK 37/19, Dz.U. poz. 1228.

⁵⁸ Analiza linii orzeczniczej sądów administracyjnych reprezentowanej m.in. przez wyrok WSA w Kielcach z 4.08.2021 r., II SA/Ke 500/21, LEX nr 3229181 oraz wyrok NSA z 27.05.2021 r., I OSK 2642/19, LEX nr 3336589 pozwala na sytuowanie prezentowanego przez Autorkę stanowiska w obrębie tego nurtu wykładniczego.

⁵⁹ *Bezpieczeństwo energetyczne Polski i Europy. Uwarunkowania – wyzwania – innowacje*, red. M. Ruszel, S. Podmiotko, Rzeszów 2019, s. 57.

⁶⁰ Na marginesie: w raporcie Komisji Europejskiej z 2023 r. wskazywano również, że rozwój OZE jest nie tylko elementem polityki klimatycznej, ale instrumentem wzmacniania odporności systemu energetycznego i redukcji zależności od importu paliw kopalnych, zob. State of the Energy Union Report 2023, Bruksela 2023, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A650%3AFIN&qid=1698237100377> [data dostępu: 10.11.2025].

⁶¹ Dokonując analizy Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions State of the Energy Union Report 2025, COM (2025)667, final, Bruksela, z dnia 6 listopada 2025 r., przygotowanego przez Komisję Europejską zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1999 w sprawie zarządzania Unią Energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, należy wskazać, że w 2024 r. udział energii odnawialnej w miksie energetycznym UE osiągnął 47%, a import gazu z Rosji spadł z 45% w 2021 r. do 12% w 2025 r., co znacząco wzmocniło niezależność energetyczną. Dodatkowo Komisja wdrożyła Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii i Czysty Ład Przemysłowy, które mają obniżyć ceny energii, przyspieszyć inwestycje w odnawialne źródła i modernizację sieci. Jednak mimo postępów UE wciąż boryka się z luką w efektywności energetycznej i niedostatecznym poziomem inwestycji. Do 2030 r. celem jest redukcja emisji gazów cieplarnianych o 55% i osiągnięcie 42,5% udziału energii odnawialnej, co wymaga szybszego tempa elektryfikacji i rozbudowy infrastruktury OZE. Komisja wprowadziła szerokie ramy finansowe na lata 2028-2034 oraz nowe mechanizmy wsparcia inwestycji,

I to właśnie w tym kontekście postawiono w artykule główne pytanie badawcze: czy polskie regulacje dotyczące w szczególności katalog celów publicznych, enumeratywnie wymienionych w art. 6 u.g.n., są adekwatny do nowych realiów klimatycznych i geopolitycznych, nadto czy brak jednoznacznego uznania inwestycji w OZE za cel publiczny nie stanowi bariery dla realizacji strategicznych celów RP? Wskazany tu problem badawczy stał się bazą do przeprowadzenia analizy prawnej, w tym dogmatycznoprawnej analizy niemieckich uregulowań prawa energetycznego.

Przeprowadzona w artykule analiza prawa krajowego, niemieckiego i UE w tym obszarze doprowadziła do sformułowania odpowiedzi na główny problem badawczy, w myśl którego to właśnie brak jednoznacznego uznania inwestycji w OZE za cel publiczny w polskim prawie wyłączeniowym stanowi jedną z barier dla realizacji transformacji energetycznej w RP.

Dodatkowo obecny katalog celów publicznych w myśl art. 6 u.g.n. nie jest adekwatny w kontekście polityki energetycznej i wymogów prawa UE. Tym samym to brak jednoznacznego uznania OZE za cel publiczny w RP wpływa na praktykę stosowania specustaw oraz procedur wyłączeniowych w Polsce, co finalnie osłabia spójność systemu i może budzić wątpliwości konstytucyjne⁶². I tym samym przecież rygor natychmiastowej wykonalności w decyzjach wyłączeniowych w ramach specustaw pozbawia właścicieli skutecznego i szybkiego mechanizmu ochrony ich praw.

Proponowane brzmienie art. 6 pkt 4c u.g.n., będące jej postulatem nowych regulacji prawnych jest następujące: „Celami publicznymi w rozumieniu ustawy są również: budowa, przebudowa, utrzymanie i eksploatacja instalacji odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej, w tym magazynów energii i urządzeń służących integracji tych źródeł z systemem elektroenergetycznym”. Tym samym uznanie OZE za cel publiczny wprost w ustawie o gospodarce nieruchomościami pozwoli na realizację strategicznych celów państwa w sposób transparentny i zgodny z zasadą państwa prawa. Nie zapominając jednocześnie, że prawo UE wymaga uproszczenia procedur i uznania rozwoju OZE za nadrzędny interes publiczny (RED III, motyw 45), dlatego też implementacja tych wymogów bez zmiany art. 6 u.g.n. jest niemożliwa, co może prowadzić do opóźnień w realizacji inwestycji i ryzyka naruszenia zobowiązań traktatowych.

aby zapewnić konkurencyjność i sprawiedliwą transformację dla pełnego osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025D-C0667&qid=1762869324977> [data dostępu: 14.11.2025].

⁶² Konstytucja RP (art. 21 i 64) dopuszcza wyłączenie jedynie na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem, a orzecznictwo TK akcentuje konieczność proporcjonalności.

Konstatując na podstawie przeprowadzonej analizy, należy wskazać, że niemieckie regulacje prawne cechują się wysoką spójnością w obszarze podjętej analizy (inwestycji w OZE), a konstytucyjna zasada społecznej funkcji własności z powiązaniem z ustawowym uznaniem transformacji energetycznej za zadanie publiczne ocenić można pozytywnie. W Polsce, niestety, brak takiej integracji prawnej prowadzi do stosowania rozwiązań *ad hoc*, co osłabia przejrzystość systemu. Nadto samo prawo UE wyznacza kierunek harmonizacji w tym obszarze, ale jego skuteczność zależy od implementacji na poziomie krajowym.

W konsekwencji należy stwierdzić, że proponowana nowelizacja art. 6 u.g.n. nie prowadzi do osłabienia ochrony prawa własności, lecz przeciwnie, sprzyja jej wzmocnieniu przez odejście od rozwiązań *ad hoc* i przywrócenie spójności systemowej w zakresie realizacji inwestycji służących bezpieczeństwu energetycznemu państwa. Należy pamiętać, że inwestycje w OZE nie służą zaspokajaniu wyłącznie indywidualnych interesów inwestorów, lecz realizują potrzeby o charakterze powszechnym i długofalowym, analogicznie do infrastruktury przesyłowej czy transportowej, które od lat są kwalifikowane w polskim prawie jako cele publiczne.

W rezultacie przeprowadzonych rozważań zasadne staje się rozważenie, sygnalizowane w artykule, uzupełnienia katalogu celów publicznych określonego w art. 6 u.g.n. o dodatkowy pkt 4c, co umożliwiłoby jednoznaczne zakwalifikowanie inwestycji w OZE jako zadania publicznego w RP, pozostając w zgodzie zarówno z wymogami prawa Unii Europejskiej, jak i z doświadczeniami innych państw europejskich, gdzie rozwój OZE został normatywnie powiązany z bezpieczeństwem energetycznym państwa.

Literatura

- Adamski H., *Eigentum verpflichtet? Skizzen zu den Artikeln 14 und 15 Grundgesetz*, „Gesellschaft. Wirtschaft. Politik” 2019, nr 3, <https://shop.budrich.de/wp-content/uploads/2024/08/16-5875-2019-3.pdf> [data dostępu: 10.11.2025].
- Banaszek H., *Fit for 55 – rewizja unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) w ramach Europejskiego Zielonego Ładu*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022, nr 2.
- Beroud A., *Bezpieczeństwo energetyczne RR: stagnacja czy rozwój? Uwarunkowania prawne, polityczne, ekonomiczne*, Kraków 2024.
- Bezpieczeństwo energetyczne. Koncepcje, wyzwania, interesy*, red. J. Gryz, A. Podraza, M. Ruszel, Warszawa 2022.
- Bezpieczeństwo energetyczne Polski i Europy. Uwarunkowania – wyzwania – innowacje*, red. M. Ruszel, S. Podmiotko, Instytut Polityki Energetycznej im. I. Łukasiewicza, Rzeszów 2019.
- Blok M.A., *Art. 14 GG – Eigentum und Erbrecht (Kommentar)*, opinioiuris.de, 2025.
- Bumke C., Voßkuhle A., *German Constitutional Law*, Oxford 2019.
- Brunkhorst H., *Privateigentum, Verdinglichungskritik und die Vergesellschaftung der Produktionsmittel*, „Deutsche Zeitschrift für Philosophie” 2014, nr 3, vol. 62, <https://doi.org/10.1515/dzph-2014-0033> [data dostępu: 9.11.2025].
- Chrisidu-Budnik A., *Zielona transformacja energetyczna w optyce tragedii wspólnych zasobów*, [w:] *Administracja publiczna wobec nowych technologii. W kierunku neutralności klimatycznej*, red. J. Korczak, Warszawa 2024.

- Człowiekowska J., *W kierunku neutralności klimatycznej? Dylematy planowania i zagospodarowania przestrzennego*, [w:] *Administracja publiczna wobec nowych technologii. W kierunku neutralności klimatycznej*, red. J. Korczak, Warszawa 2024.
- Eekhoff J., *Soziale Sicherheit durch Eigentum Abwägung zwischen Eigentumsschutz und Sozialpflichtigkeit*, [in:] *Eigentum. Bibliothek des Eigentums*, ed. O. Depenheuer, vol. 2, Berlin, Heidelberg 2005, https://doi.org/10.1007/3-540-26926-6_7.
- Hardin G., *The Tragedy of the Commons*, „Science” 1968, nr 3859.
- Komisja Europejska, *State of the Energy Union Report 2023*, Bruksela 2023.
- Korczak J., *Wprowadzenie. O pozytywnych i negatywnych skutkach wyzwań cywilizacyjnych dla współczesnej administracji publicznej*, [w:] *Administracja publiczna wobec nowych technologii. W kierunku neutralności klimatycznej*, red. J. Korczak, Warszawa 2024.
- Krölls A., *Freiheit – Gleichheit – Eigentum – Sozialstaat = Kapitalismus: Streitschrift gegen den linken Verfassungsidealismus*, „Zeitschrift für kritische Sozialtheorie und Philosophie”, vol. 3, no. 1, 2016, pp. 209–241, <https://doi.org/10.1515/zksp-2016-0011>.
- Lege J., *Art. 14 GG für Fortgeschrittene 45 Fragen zum Eigentum, die Sie nicht überall finden. Unter besonderer Berücksichtigung des Baurechts*, „Zeitschrift für das Juristische Studium” 2012, nr 1.
- Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions *State of the Energy Union Report 2025*”, COM (2025) 667, final, Bruksela, z dnia 6 listopada 2025 r.
- Rokosz M., *Specustawa biogazowa a bezpieczeństwo energetyczne*, „Prawo i Klimat” 2023, nr 3.
- Rudnicki M., Zacharczuk P., *Instalacje odnawialnego źródła wykorzystujące hydroenergię w ujęciu projektowanych unormowań prawnych*, [w:] *Nowe prawo energetyczne*, red. M. Rudnicki, K. Sobieraj, Lublin 2013.
- Schmid M., *Kommentar zum EnWG*, München 2024.
- Soroka P., *Bezpieczeństwo energetyczne: między teorią a praktyką*, Warszawa 2015.
- Szafranski A., *Prawo energetyczne. Wartości i instrumenty ich realizacji*, Warszawa 2014.
- Szalewski M., *Wywłaszczenie nieruchomości*, Toruń 2005.
- Szydło M., *Planowanie w gospodarce energetycznej na obszarze gminy*, „Samorząd Terytorialny” 2004, nr 5.
- Szyrski M., *Prawo administracyjne jako regulator dóbr chronionych – głos w dyskusji w sprawie problemu racjonalności w stosowaniu prawa*, [w:] *Dobra chronione w prawie administracyjnym*, red. Z. Durniewska, Łódź 2014.
- Szyrski M., *Rola samorządu terytorialnego w rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Analiza administracyjnoprawna*, Warszawa 2017.
- Wolanin M., *Ustawa o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Wolanin M., *Wywłaszczenie nieruchomości. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2023.